QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 26 ta' Jannar 2001

Numru

~itazzjoni 205/1990

Lawrence u Anthony Fino f'isimhom proprju u g]an-nom u in rap-pre\entanza tad-ditta *C. Fino & Sons Ltd*

versus

Joseph Fino u Charles Fino

F'din il-kaw\a l-atturi qeg]din jitolbu li l-konvenuti j]allsu sehemhom minn taxxa li kellha tit]allas mis-so`jetà attri`i wara li l-partijiet a]wa Fino kienu qasmu n-negozju li kellhom bejniethom u s-so`jetà attri`i messet lill-atturi l-o]ra, bil-patt li l-konvenuti wkoll i]allsu sehem mit-taxxa li kellha tag]ti dik is-so`jetà. Il-konvenuti qeg]din ig]idu li dan is-se]em [à]allsuh, u, anzi,]allsu aktar minn hekk, u qeg]din b'kontro-talba jitolbu li jing]ataw lura dak li]allsu \ejjed.

I`-`itazzjoni tg]id illi l-partijiet flimkien kellhom diversi so`jetajiet kummer`jali; fis-17 ta' {unju 1985 kienu ftiehmu li jqassmu dawn is-so`jetajiet bejniethom, u s-so`jetà attri`i [iet f'idejn l-atturi Lawrence u Anthony a]wa Fino. Il-partijiet ftiehmu wkoll li t-taxxa li s-so`jetà kellha tag]ti lid-Dipartiment tat-Taxxi Interni g]as-snin qabel il-31 ta' Di`embru 1984, safejn dik it-taxxa kienet og]la minn kemm kienu juru l-kotba tas-so`jetà, kellha tinqasam bejniethom, u kull wie]ed mill-konvenuti g]alhekk i]allas parti wa]da minn erbg]a (¼).

Id-dipartiment g]amel likwidazzjonijiet *ex officio* tat-taxxa li kellha tag]ti s-so`jetà attri`i g]as-snin 1977 sa 1984; wara negozjati, din it-taxxa tnaqqset g]al tlieta u g]oxrin elf lira (Lm23,000)[1], u t]allset mis-so`jetà attri`i.

Skond il-ftehim imsemmi fuq kull wie]ed mill-konvenuti kellu j]allas is-sehem tieg]u —]amest elef tmien mija u g]axar liri (Lm5,810) — fi \mien [img]a minn meta jkun imsejja] biex i]allas, i\da, g]alkemm kienu msej]a biex i]allsu, il-konvenuti baqg]u ma]allsux.

L-atturi g]alhekk fet]u din il-kaw\a u qeg]din jitolbu li l-qorti tikkundanna lil kull wie]ed mill-konvenuti j]allas]amest elef tmien mija u g]axar liri (Lm5,810), jew somma aktar pre`i\a, flimkien ma' l-img]ax u l-ispejje\, fosthom dawk ta' ittra uffi`jali.

Kull wie]ed mill-konvenuti ressaq l-e``ezzjoni illi hu]allas f'idejn l-attur Lawrence Fino s-somma li kellu j]allas skond il-ftehim tas-17 ta' {unju 1985; anzi,]allas]afna aktar milli kellu jag]ti, u ippre\enta kontro-talba kontra Lawrence Fino biex jie]u lura dak li]allas \ejjed.

---

[1] Fil-fatt it-taxxa kienet ta' tlieta u g]oxrin elf lira (Lm23,000) flimkien ma' mitejn u erbg]in lira (Lm240) taxxa addizzjonali, b'kollox tlieta u g]oxrin elf, mitejn u erbg]in lira (Lm23,240); is-somma msemmija fi`-`itazzjoni hija \baljata.

G]all-g]anijiet tal-kontro-talba l-konvenuti fissru illi tassew li kellhom jag]tu sehem mit-taxxa, u dan is-sehem kien]amest elef tmien mija u g]axar liri (Lm5,810). Il-konvenut Charles Fino, i\da,]allas lil Lawrence Fino erbg]a u g]oxrin elf, erba' mija u tmien liri (Lm24,408), u g]alhekk g]andu jie]u lura tmintax-il elf]ames mija u tmienja u disg]in lira (Lm18,598), waqt li l-konvenut Joseph Fino]allas erbg]a u g]oxrin elf lira (Lm24,000) u g]alhekk g]andu jie]u lura tmintax-il elf mija u disg]in lira (Lm18,190).

Kull wie]ed mill-konvenuti, g]alhekk, qieg]ed fil-kontro-talba kontra Lawrence Fino jitlob li jie]u lura dak li]allas \ejjed, flimkien ma' l-img]ax u l-ispejje\.

G]al dawn il-kontro-talbiet l-attur ressaq l-e``ezzjoni illi l-pretensjonijiet tal-konvenuti huma infondati.

Fis-seduta tas-16 ta' Frar 1994 il-konvenuti qalu li l-e``ezzjoni ta' l-atturi g]all-kontro-talbiet tag]hom ma saritx sew, u talbu li g]alhekk tinte]]a mill-inkartament[2]; il-qorti, b'dikriet mog]ti fit-2 ta' Marzu 1994[3], `a]det it-talba.

Il-fatti ta' dan il-ka\ [raw hekk:

L-erba' a]wa Fino kellhom flimkien ishma f']afna so`jetajiet, i\da riedu jinfirdu. G]amlu ftehim b'kitba tas-17 ta' {unju 1985[4], u bis-sa]]a ta' dan il-ftehim u]ud mis-so`jetajiet kienu assenjati lill-konvenut Charles Fino, o]rajn lill-konvenut Joseph Fino, u l-bqija lill-atturi Anthony u Lawrence Fino flimkien. Il-qasma saret skond kemm il-kotba kienu juru li kienu jiswew is-so`jetajiet.

Billi, i\da, il-partijiet be\g]u illi s-so`jetajiet, jew xi w]ud minnhom, setg]u kienu jiswew anqas minn kemm kienu juru l-kotba relativi, g]ax kienu qeg]din isiru

---

2 *Fol.* 100

3 *Foll.* 102 *et seqq.*

4 *Foll.* 8 *et seqq.*

talbiet mill-Kummissarju tat-Taxxi Interni g]al taxxa likwidata *ex officio* dwar snin qabel il-qasma, u din it-taxxa setg]et tkun i\jed minn kemm kienet saret riserva g]at-taxxa fil-kotba, ftiehmu illi t-taxxa \ejda fuq dik murija fil-kotba tinqasam bejn l-erba' a]wa f'ishma ndaqs, biex hekk tin\amm il-parità tal-qasma. L-istipulazzjoni relativa tg]id hekk:

> In the event of the Commissioner of Inland Revenue raising income tax assessments on any of the above Companies for the period up to the 31st December 1984 in excess of the tax payable in the accounts, the parties agree that such excess shall be divided into four portions and shared equally between the parties. The parties agree to pay their shares within one week of demand from the party who owns the Company on which the assessment has been made.

Fost is-so`jetajiet li messew lill-atturi Anthony u Lawrence Fino kien hemm is-so`jetà attri`i *C. Fino & Sons Ltd* u din kienet milquta b'talba g]al taxxa likwidata *ex officio* mill-kummissarju. G]alkemm it-talba kienet g]olja ]afna, fis-27 ta' Di`embru 1989 sar ftehim bejn id-dipartiment u s-so`jetà, u t-taxxa tnaqqset g]al tlieta u g]oxrin elf lira (Lm23,000), flimkien ma' mitejn u erbg]in lira (Lm240) taxxa addizzjonali, b'kollox tlieta u g]oxrin elf, mitejn u erbg]in lira (Lm23,240). Dawn il-flus t]allsu mis-so`jetà, li issa kienet f'idejn l-atturi Anthony u Lawrence Fino, i\da skond il-ftehim bejn l-a]wa kull wie]ed mill-a]wa kellu j]allas parti minn erbg]a, li ti[i]amest elef tmien mija u g]axar liri (Lm5,810).

L-atturi, li huma s-so`jetà u Anthony u Lawrence Fino, issa qeg]din jitolbu li kull wie]ed mill-konvenuti j]allas is-sehem tieg]u lis-so`jetà. Il-konvenuti ma humiex qeg]din ji`]du li kellhom jag]tu dan is-sehem, i\da qeg]din ig]idu illi f'idejn l-attur Lawrence Fino hemm flus tag]hom li huma aktar minn bi\\ejjed biex jag]mlu tajjeb g]al dan is-sehem, u jifdal ukoll. Dawn il-flus, ig]idu l-konvenuti, [ew minn negozji li l-a]wa, qabel ma nfirdu, kienu jag]mlu flimkien f'isimhom *proprio*, mhux f'isem is-so`jetajiet. Dawn il-flus kien j\omm kont tag]hom f'erba' *diaries* — wie]ed g]al kull wie]ed mill-a]wa — u l-kont kien jismu *SB.*

G]alhekk il-konvenuti qeg]din jag]mlu kontro-talba g]all-flus \ejda li jg]idu li baqg]u f'idejn Lawrence Fino.

Il-kwistjoni g]alhekk hija jekk huwiex minnu li Lawrence Fino g]andu f'idejh flus li jmissu lill-konvenuti b]ala s-sehem tag]hom mid-d]ul minn negozji li kienu jag]mlu l-a]wa flimkien.

Il-konvenut Carmelo Fino xehed illi dawn il-flus kienu t]allew f'idejn Lawrence Fino g]ax l-a]wa kienu idde`idew:

> ... ... li n]allu riserva ... ... kul]add li biex meta jasal l-*ex officio, let's say* forsi]sibna wie]ed fuq l-ie]or li seta' xi]add forsi jit]arbat jew]a[a jew o]ra, almenu hemm xi]a[a x'tag]mel tajjeb, jew i\id jew inaqqas minnha[5]. ... ... Jien biex \ammejna dik ir-riserva idde`idejna li j\ommhom Lawrence Fino mill-parti tieg]i. Fil-fatt hekk g]amilt jien.[6]

Il-konvenut l-ie]or, Joseph Fino, ukoll xehed illi:

> ... ... meta konna qsamna fl-1984 spi``ajna minn flimkien l-erba' a]wa ... ... wara xi erba' xhur jew]amsa sabni Lawrence Fino, qalli, "Mhux a]jar dawk l-*SB* li g]andek u l-flus tal-kumpanijiet l-o]ra biex ittihomlna?" Daka huwa d-dritt tag]hom, g]ax is-*C. Fino* huma]aduha. U qalli "Dak l-*SB* mhux a]jar jin[abar g]and wie]ed biex jinqala' dak l-*ex officio,* biex meta l-*ex officio* ni[u biex nirran[awh, wie]ed i\omm kollox g]abdu, u jekk g]andna no]or[u aktar no]or[u a]na — sewwa? — u jekk hemm \ejjed ne]duh lura?"[7]

Joseph Fino xehed ukoll illi meta lil Lawrence Fino tah il-flus tah ukoll id-*diary* li fuqu kienet tin\amm il-kopja ta' Joseph tal-kontijiet[8]. }a[a stramba li Joseph Fino telaq minn idejh ix-xiehda wa]danija ta' dawn il-flus; xi]tie[a kellu Lawrence Fino g]ad-*diary* ta' Joseph jekk hu kellu l-istess informazzjoni fid-*diary* tieg]u? Il-konvenut l-ie]or, Carmelo Fino, g]amel l-istess[9], i\da dan irnexxielu jikseb id-*diary* tieg]u lura[10]. Fil-fatt fil-pro`ess hemm kopja ta' estratt minn dan id-*diary* :

---

5 Ara x-xiehda ta' Carmelo Fino fis-seduta tas-17 t'April 1997, *fol.* 257.

6 *Ibid, fol.* 259.

7 Ara x-xiehda ta' Joseph Fino fs-seduta tas-17 t'April 1997, *fol.* 271.

8 *Ibid. fol.* 272.

9 Ara x-xiehda ta' Carmelo Fino fis-seduta tas-17 t'April 1997, *foll.* 259 *et seq*.

10 *Ibid. fol.* 265.

ta]t id-data tal-21 ta' Novembru 1983 hemm l-ittri *S.B.* u `-`ifra 24,408[11]. Dawn l-ittri u `ifri, i\da, kif sewwa osservaw l-atturi fin-nota ta' osservazzjonijiet tag]hom, ma humiex prova li dawn il-flus, wara, fl-1985, g]adew g]and Lawrence Fino.

}a[a o]ra stramba hi li meta l-konvenuti taw dawn il-flus lil Lawrence Fino, ma talbux ri`evuta g]alihom. Joseph Fino xehed li, meta l-a]wa kienu g]adhom flimkien, u hu kien ig]addi l-flus milli jkollu f'idejh lil]utu, dejjem kien jitlob lil min jie]u l-flus jiffirmalu biex ikun "protett"[12]; meta ta l-flus lil Lawrence wara li nfirdu, i\da,ma talbux jiffirma, g]ax kienu "kollha bil-kelma"[13], wara li nfirdu, g]alkemm milli jidher ma kinux hekk meta kienu g]adhom s]ab.

Dan kollu jfisser li l-konvenuti, kif jistqarru huma stess fin-nota ta' osservazzjonijiet tag]hom, ma g]andhom ebda xiehda o[[ettiva ta' dak li qeg]din ig]idu.

F'dawn i`-`irkostanzi ta' nuqqas s]i] ta' provi o[[ettivi mressqa mill-konvenuti dwar il-kontro-talbiet tag]hom, il-qorti kienet bla esitazzjoni ti`]ad dawn il-kontro-talbiet, i\da jkollha tistqarr li da]let f'dubji min]abba fl-im[ieba ta' l-atturi — waqt li kienu qeg]din jixhdu u jkunu kontro-e\aminati, partikolarment fil-waqtiet imsemmija fin-nota ta' osservazzjonijiet tal-konvenuti — li xejn ma ispirat fidu`ja.

Madankollu, l-oneru tal-prova ta' dak allegat g]all-g]anijiet tal-kontro-talbiet huwa fuq il-konvenuti, u, minkejja d-dubji msemmija fuq, il-qorti ma hix moralment konvinta kif g]andha tkun biex tkun tista' tag]hti sentenza favur tag]hom illi tassew li l-ver\joni tal-konvenuti hija dik tajba. Il-kontro-talbiet, g]alhekk, ma jistg]ux jintlaqg]u.

---

11 *Fol.* 152.

12 Ara x-xiehda ta' Joseph Fino fs-seduta tas-17 t'April 1997, *fol.* 284.

13 *Ibid. fol.* 285.

Billi lill-konvenuti ma se]]ilhomx li juru li tassew]allsu sehemhom mit-taxxa, it-talba ta' l-atturi g]andha tintlaqa'. Lanqas ma huwa relevanti l-fatt, imsemmi mill-konvenuti fin-nota ta' osservazzjonijiet tag]hom, li s-sehem ta' l-atturi *proprio* mit-taxxa t]allas fil-bi``a l-kbira mis-so`jetà attri`i u mhux mill-atturi *proprio*. Il-]sieb tal-ftehim dwar il-]las tat-taxxa kien li min jie]u s-so`jetà b]ala s-sehem tieg]u fil-qsim ma ji]ux assi \valutat g]ax mis-so`jetà jkollhom jin]ar[u flus aktar milli ma]sub g]at-taxxa. Jekk is-so`jetà tassew ]allset parti mis-sehem li kellhom jo]or[u l-atturi, tassew li s-so`jetà saret tiswa anqas milli kien ma]sub, i\da dan it-telf, li fil-qsim jitqies telf g]all-atturi, huwa pa`jut mal-vanta[[li]adu l-atturi meta ma]allsux sehemhom kollu. Dan kollu huwa irrelevanti g]all-konvenuti, u dawn g]alhekk ma g]andhomx jie]du vanta[[minnu.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi, wara li ti`]ad il-kontro-talbiet tal-konvenuti u ti`]ad ukoll l-e``ezzjonijiet tag]hom, tilqa' t-talba ta' l-atturi u tikkundanna lil kull wie]ed mill-konvenuti j]allas lill-atturi s-somma ta']amest elef tmien mija u g]axar liri (Lm5,810) flimkien ma' l-ispejje\ [udizzjarji u l-img]ax minn dak in-nhar li kienet pre\entata `-`itazzjoni.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.